

Szabó József - Márkus Edina: Amikor a harmadik az első... A civil szektorról többféle nézőpontból című könyvéről

A nonprofit szektor társadalmi szerepét vizsgálva kitér a politikai rendszer működésével összefüggő kérdésekre. Itt a demokrácia oldaláról is közelíti a problémát. Felveti Csanády elgondolását, mely szerint ezek a szervezetek olyan közcélokat szolgálnak, mint az érdekképviselés, a jogérvényesítés, a vallás, a tudományos és szakmai tevékenység. Kitér korunk egyik fontos részterületére, a foglalkoztatási kérdésekre, és rávilágít arra, hogy ebben is komoly szerep hárul a nonprofit szektorra.

A következő nagyobb egységben a hazai szektor történetét és a jelenlegi feladatokat mutatja be a szerző. Történeti oldalról a 19. századtól vizsgálja a civil szektor változásait. Kitér az alapítványok és egyesületek indulására, működésére, a nemesség és a polgárság szerepére. Rávilágít arra, hogy az mind az alapítványok, mind az egyesületek egészen az 1940-es évekig jelentős szerepet töltek be a kormányzaton és a gazdasági szereplőkön kívüli tevékenységekben. Ezt követően azonban egészen a rendszerváltásig az alapítványok működése szinte lehetetlenné vált. 1987-től tette lehetővé ismét a törvényi szabályozás a működésüket. Az egyesületek a rendszerváltás előtt is működhettek, de tevékenységüket csak szűk keretek között folytathatták. Külön fejezetben mutatja be a kulturális célú civil szervezeteket. Ezek döntő többsége a közművelődést és a művészeteket szolgálta. A fejezet bemutatja a szervezetekre és a kapcsolódó intézményrendszerre vonatkozó kutatásokat. Ezt követően egy összehasonlító elemzésben taglalja a kulturális célú szervezetek működését a kelet-közép-európai városokban. A kérdőíves vizsgálat többek között kiterjedt Csehországra, Lengyelországra és Németországra. A vizsgált városok között szerepelt Prága, Riga, Drezda, Görlitz, Weimar és Debrecen. Megállapította, hogy a szervezetek döntő többsége a rendszerváltás után alakult, ezen belül is igen jelentős része 1995 után. Érdekes, hogy az alapítványok száma csak Debrecenben vetekszik az egyesületek számával, a többi esetben nem számottevő. Ez valószínűleg az eltérő törvényi szabályozásnak köszönhető.

A következő fejezet a Hajdú-Bihar megyei és a debreceni civil szervezetek helyzetét mutatja be. Rávilágított arra, hogy az alapítványok többsége az oktatás és a szociális ellátás területén működött. A társas nonprofit szervezeteknél viszont a szabadidős tevékenységek, a sport és a

kultúra áll az élen. A szervezetek többsége valamilyen formában kapcsolatban áll az önkormányzatokkal, és az együttműködés az utóbbi időszakban erősödött. A szervezetek egy része oktatással is foglalkozik, illetve az iskolák köré szerveződött. Ezzel együtt azt is láthatjuk, hogy a többcélú oktatási feladatokat felvállaló szervezetek száma az utóbbi években több mint háromszorosára növekedett. A kutatás rávilágított arra is, hogy az egyes szervezetek milyen operatív programokban vettek részt.

A múzeumokkal együttműködő civil szervezetek tevékenységét értékelő alfejezetben megállapítja, hogy a muzeális intézményekhez viszonyítva igen magas a számuk. Ha a területi megoszlást nézzük a magasabb muzeális intézményi számhoz általában magasabb múzeumokhoz kötődő civil szervezeti szám is társul.

Összességében megállapítható, hogy Márkus Edina könyvével jó összefoglalást ad a nonprofit és civil szektor működéséről, gazdasági és társadalmi kapcsolatrendszeréről, így hatékony segítője lehet a téma iránt érdeklődőknek.

A munka elérhető a Magyar Elektronikus Könyvtár honlapján a következő linken:
<http://mek.oszk.hu/16400/16430/16430.pdf>